
Caput I.

Quid nomine Abbatis veniat?

§. II.

Si vestigiis Philosophi, qui l. 2. de post-
praed. cap. II. in investigatione cujusque rei
quaerendum esse, inquit, an res sit? quid
sit? et propter quid sit? inhaerere fas est,
nomen *Abbatis* contra quosdam ab he-
braeo verbo *Abba* derivamus, quod vocabulum
latino sermone *Pater* interpretatur: hujus
derivationis meminit S. Hier. in epist. ad Gal.
4., ubi dicit: „*Cum autem Abba pater
hebraeo sermone, syroque dicatur etc.*
Abbatis autem nomen ex primaeva sui institu-
tione nomen paternae sollicitudinis ac curae
domesticae, redintegrandaeque regularis dis-
ciplinæ obligationem, et potestatem conti-
net; at successu temporis, nescio quo infeli-
ci fato factum id sit? degenerare ab institu-
to suo nonnihil coepit, ita ut pedetentim,
quod hodiedum cernimus, veram, eamque

quasi episcopalem jurisdictionem importaret, uti videre est c^âa 18. q. 2. et cap. *cum ad monast.* de statu Monach. in VI.

§. II.

Vere itaque, et quoad rem Abbates sunt ii, qui monasteriis praesunt, et caput monachorum sunt, prout loquitur S. Bened. c. 2. Abbas non abs ratione eligitur, sed, ut capite constituto Schismatis tollatur occasio S. Hier. l. 1. contra Jovinian. Et quamquam primis in Aegypto monachis haec Abbates sibi eligendi politia incognita esset, ea tamen posteriori aevo invaluit, rationem de congruitate nobis suppeditat conc. Trid. sess. 23. c. 6. quando dicit: *Quemadmodum enim tota hierarchia ecclesiastica constat ex Episcopis, Parochis etc. et unico supremo Christi in terris vicario summo Pontifice, ita hierarchia regularis suis non destituenda est gradibus, conventuales alii sunt, quos in diaconos, in praesbyteros, in oeconomos, in magystros, Priores ordinatim distinctos videmus, quibus omni-*

bus Abbas palmam, praeripit, et tantam in suos habet jurisdictionem, ut contra eos procedere possit per liberam dispositionem correctionem paternam etc. idem habetur c. 3. de off. jud. deleg. et c. de privileg. in VI.

§. III.

Caeterum, ut aliqua saltem de Abbatum, quantum in compendio dici potest, diversitate notitia habeatur, eorundem varia subnectere genera super vacaneum haud fore arbitror. Primo itaque dispesci possunt in *Regulares*, et *Saeculares*, hi scinduntur in *proprie* tales, et in tales *improprie*, quales prioribus saeculis fuere illi, qui sacris ordinibus non fuerunt insigniti; constat enim teste Suitigero in chron. Franc. Gall. quod non omnes Abbates in antiquis historiis monachi sint, aut Religiosi, sed Barones, Magnatesque saeculares, quibus Abbatias, vel Monasteria, Principes saeculares, sicut de Carolo Calvo, et Ludovico Francorum Regibus testatur Filesacius, dederunt ad tempus,

vel quoad vitam, videsis Alciat. c. 5. in l. collegarum dig. de V. S. Abbates regulares rursus in varias secantur classes, alii enim *titulares* sunt, qui collegio Canonicorum respective non praesunt, praerogativam tamen in choro, et honoratiorem prae reliquis locum occupant, alii sunt *Fiduciarii*, qui etiam alio nomine *commendatitii* audiuntur, quorum origo primum a Leone IV. caa 21. c. 3. q. 1. repetenda est.

At cum commendationes hujusmodi, quarum usus in antiqua Ecclesia frequens erat, ut colligitur ex c. *obitum* dist. 61., in exitium totius disciplinae monasticae vergere videretur a Clem. V. per extrav. inter communes 2. de praeb. ex integro cassatae, annullatae, et revocatae sunt. Nihilominus tamen jam penitus fere extinctae sub Urb. VI. et Bonif. IX. suas rursus resumere vires, adque nostram usque aetatem praecipue in Gallia perdurant in solam Commendatariorum utilitatem.

Practerea Abbates pure regulares vel tales sunt, qui lituo tantum, aut pedo utun-

tur pastorali, vel vere infulati, pontificali-
 bus resplendent insignibus, isti dispescuntur
 in *Conventuales*, quorum singulis singuli
 praesunt monasteriis, et *Generales*, quorum
 origo antiquissima est, qui integris praesunt
 congregationibus.

Porro dividuntur in *exemptos* et *non
 exemptos*, quae divisio hodie dum in terris
 austriacis supervacanea est; quippe cum per
 rescript. Caes. de 30. Octobris 1782, omnes
 exemptiones Abbatiarum regularium, nec non
 communicationes cum curia Romana annulla-
 tae sint.

§. IV.

His in compendio recensitis ad scopum,
 quem nobis statim ab initio proposuimus,
 dilucidandum accingimur: pauca igitur cir-
 ca officia, jura, obligationesque Abbatum
 delibabimur: I. sciat, Abbas, inquit S. P.
 Bened. c. 2. suae regulae, *culpaepastoris,
 incumbere quidquid in ovibus paterf. uti-
 litatis potuerit invenire*. Vult hic S. Legis-
 lator insinuare, ut Abbas gregem suum cu-

rae suae, ac vigilantiae concreditum sedulo contempletur, illumque salubri verbo, et exemplo non ficto pascat, ut dignam aliquando coram supremo iudice, qui corda, et resnes mortalium intuetur, rationem reddere valeat.

Memor sit, prosequitur S. Pater, Abbas, sibi perfectam incumbere obligationem, ut oves suas ad veram religiosae vocationis semitam perducatur, earumque actiones ad utrumque aeternae videlicet salutis, et optatum Civitatis finem per regularem votorum observantiam, ac per genuinas, sine quibus regularis disciplina difficile obtinetur, liberales artes dirigat, quod haud facile faciet, nisi quemlibet suorum, quantum humana nosse sinit fragilitas, noverit; quum etenim fiet, ut actiones illius, quem non novit, ad praefixam semitam queat dirigere?

Porro Abbas in partem laboris, ac paternae sollicitudinis Fratrem, qui sciat proferre nova, et vetera, ut sic sibi reverentiam conciliet, vocet (utinam id caeteris Fratribus consentientibus, sicut S. Pater c. 3.

S. Reg. haud obscure svadet, fieret! lege cap. 45. Reg. S. Bened.: *Frater autem*, inquit Petr. Damiani opusc. 15. c. 16, *cui ab Abbate cura in Fratres demandata est, meminerit, quod, sicut Abbas per omne, quod agit, ad amorem Christi regularemque observantiam debeat suos Fratres, quos ad tempus regendos suscepit, provocare.* Videsis cap. 21. Reg. S. Bened. conf. conc. Trid. sess. 23. c. 1. de reform.

Tandem memor sit Abbas, quod maxima infirmorum cura habenda sit, quam D. Legislator expressis verbis commendat, dum dicit c. 36. S. Reg. *Fratribus infirmis ante omnia, et super omnia charitatis ministerium exhibeatur, ut sicut revera Christo, ita eis serviatur.* Et ut pro coronide hujus capituli paucis multa complectar, caveat sibi Abbas, ne partium studio, quod sane pessimum vitium est, adfectus uni magis, quam alteri, nisi eum in actibus bonis, et in obedientia invenerit meliorem c. 2. S. Reg. faveat.

Ex his omnibus, quae hoc capite attulimus, facile est eruere, quod nomen Abba-

tis non merum honorem, meramque dignitatem involvat, onus committatur praeterea, et sociam debet habere sollicitudinem, ut suis de animarum salute, de victu, et amictu quantum ratio status exigit, provideatur: *Gerat, inquit S. Pater cit. cap. sollicitudinem de rebus transitoriis, terrenis, atque caducis, sed semper cogitet, quod animas suscepit regendas, de quibus et rationem redditurus est; et ne causetur de minori forte substantia, meminerit scriptum quaerite etc.*

§. V.

Discussis igitur conformiter ad S. Reg. Abbatis obligationibus, jam reliquum est, ut quaedam de jurisdictione, quam in suos exercet, adscribamus. Ne vero confusio decisioni irrepat, sciendum est, quod Abbates in Germ. qui exemptione gaudebant, jurisdictionem quasi episcopalem in suos exercuerint, ita ut inspectioni Ordinarii non nisi in quibusdam casibus in conc. Trid. sess. 25. c. 12 et 13. recensitis obnoxii fuerint. At

anullatis exemptionibus in Germ. jus *commune vetus*, quo cautum erat, ut monachi in omnibus subjecti essent suis Ordinariis, prout videre est c. 5. conc. Tolet. 3. et can. 50. eod. item cap. *monasteria* cãa 16. q. 5. et cap. *qui in vere* cum aliis seqq. cãa 16. q. 1. observatur.

§. VI.

Ca eterum operae praetium est, hic pauca quaedam de origine, et progressu monasticae exemptionis adnectere: Imprimis certum est teste S. Aug. l. 1. de moribus Eccles. cap. 31. et Cassiano collat. 18. c. 4. quod monachi ex instituto suo laici fuerint, ac olim disciplinae laicali non autem clericali subjecti; quare etiam factum est, ut, prout S. Athan. in apolog. pro fuga testatur, cum reliquis de plebe ad Ecclesias parochiales convenirent; hinc S. Hier. apud Gratian. can. 16. q. 1. c. 6. *alia causa monachorum est, inquit, alia clericorum, clerici pascunt oves, ego pascor, illi de altari vivunt, mihi quasi infructuosae arbori securis po-*

nitur ad radicem, si munus ad altare non defero.

Quae cum ita sint, mirum non est, si dicamus, monachos antiquitus praecipue tribus primis saeculis in spiritualibus inspectioni Episcoporum, in temporalibus vero potestati civili fuisse subjectos, donec Marcianus Imp. an. 451. in conc. chalced. act. 6. juri suo cederet, ac monachos jurisdictioni episcopali plene subjiceret, cui decisioni correspondet can. 4. ejusd. con. ubi expresse dicitur: *Monachi autem qui sunt in unaquaque civitate, aut regione episcopo subjecti sint: paria habentur in Nov. 67. et Nov. 113. c. 21. ubi clare dicit Justinian.: Si quis contra clericum vel monachum habeat actionem, adeat prius Episcopum, cui horum munusque subjaceat.* Confer. l. 40 cod. de Cler. et Episc. et c. 7. et 21. conc. Aurelian. Apud Gratian. c. 18. q. 2. c. 16. ex quibus Canonissae sequens axioma derivarunt: *ad episcopum pertinet omnis causa suae dioeceseos, tam in monasteriis, quam aliis ecclesiis.*

Plenaria haec episcoporum in monachos
 jurisdictio usque ad Saec. 6. inconcussa per-
 mansit, at in fine hujus diminui coepit; fun-
 dadores namque, cum aegrae ferrent, quod
 pax, quiesque monachorum a se fundatorum
 turbaretur ab episcopis, qui et bona tempo-
 ralia eorum praeter voluntatem patronorum
 in suos usus convertebant, immunitates,
 exemptionesque postulare, et impetrare coe-
 perunt: videsis quaerelas contra abusus
 episcoporum in can. 21. conc. Tolet. 4. et
 can. 2. con. Tolet. 9. qui habetur can. 32.
 cāa 16. q. 7. Tituli vero, quos episcopi fin-
 gebant, ut monachorum jactura ditescerent,
 hi, et his similes fuere: α) titulus cathedra-
 lici, ratione ordinationis; β) Saec. enim VII.
 plures jam monachi sacros ordines suscepe-
 runt. γ) V. propter S. Crysma, S. δ) propter
 Abbatum benedictionem, petebant quoque sy-
 nodaticum ad sublevandum clerum ad syno-
 dum proficiscentem etc. Praecipua autem ra-
 tio, cur fundadores, ut monachi essent exemp-
 ti, postularent, erat, quia episcopi adempta
 monachis libera suorum Abbatum electione

ipsis extraneos, et interdum in proprium commodum consanguineos suos praeficiebant, et vel ideo conquesti sunt apud S. Greg. l. 7. epist. 33. indict. 1. monachi Castellenses.

Ex his, et aliis. quae refert Cl. Van Espenius Jur. Can. t. 1. p. 3. pag. 184. h. t. facile est eruere, quod antiquitus exemptio monachorum in eo consisteret, ut liberam suorum Abbatum electionem, et quietam suorum bonorum possessionem, dispositionemque haberent, *salva tamen diligentia disciplinae, quam debet episcopus circa eos adhibere*, ut dicitur c. 1. x. de stat. mon. confer caâm 18. q. 2. can. 5. et 6. Privilegia itaque, seu immunitates monachorum Saec. 6. et seqq. ab episcopis dimanasse testis est Marculus Monachus, qui, quod Hieron. Bignonius in duobus lib. formularum asserit, sub Landerico Ep. Paris. floruit, haec privilegia an. 1002. in syn. Rom. sub. Sylv. II. R. P. adprobata fuere; has immunitates autem de bonorum temporalium possessione velim intelligas, quod patet ex epist. Bened. III., quae prostat tom. 8. Conc. Gen. col. 235.

ubi dicitur: *Abbas Corbejensis petiit, ut nostrae auctoritatis privilegium super electionis propriae statu, et rerum suarum libera possessione, seu dispensatione praedicto monasterio Corbejensi concederemus: quo, quid clarius? Eodem fere modo idem privilegium confirmavit Nicolaus I. in epist. 24. ad Trasulem Abbatem Corbejae.*

Ut autem ad scopum nostrum propius accedamus sciendum est, exemptionem, prout Saec. XII. invaluit, esse *libertatem illimitatam a potestate, et jurisdictione Episcopi cum immediata subjectione sedi apostolicae*. Hanc speciem S. Bern. epist. 42. maluit vocare emancipationem, quam privilegium: *spoliant, ait Abbates, Ecclesias, ut emancipentur, redimunt se, ne obediant: et sane haud incongrue dicitur emancipatio, quia a patria, id est ab Episcopi jurisdictione et potestate solvit.*

Ast, quo tempore exemptiones hujusmodi Ecclesiae innotuerint, inter eruditos magna lis est: qui earum originem a Greg. M. repetunt; isti id unum, quod etiam nos ul-

tro damús; evicant, quod immunitatem quoad temporalium dispositionem, liberamque Abbatis electionem Mon. S. Medardi benigne indulserit, nec ullibi a subjectione Episcopi eximit, immo in epist. 24. l. 2. indict. 10 clare dicit: *Qui se contra praepositos suos erigunt, profecto ostendunt, quia servi Dei esse contemnunt*, per praepositos hic intelligi episcopos contextus docet, testaturque Joan. Launoïus Thlús Paris. inquis. in priv. Greg. P. Monast. S. Medar.

Christianus Lupus in scoliis ad can. 4. con. chalced. asserit, exemptiones ab hoc conc. dimanasse; at rursus de immunitate temporalium hic sermo est, quia ibi expresse dicitur: *Ne Episcopus monachos, nec ecclesiasticis eos conditionibus subdat, nec angariis subjiciat, et liberam Abbatis electionem permittat.* Conf. Van. Esp. l. cit. pag. 188.

Alii repetunt exemptiones ex epist. Adeodati P., quae prostat t. 6. Conc. Gen. col. 523. et scripta fertur circa annum 657. In hac conceditur privilegium Abbati Monast.

S. Mart. Turon., verum privilegium isthoc Papebrochius in propilaeco antiquario t. 2. p. 1. c. 10. num. 127. inter fictitia refert, et non abs ratione, cum in eadem epist. legatur: *religiosus praesbyter, et Abbas*, quoniam Abbates seculares, qui religiosi praesbyteri vocabantur, Saeculo primum XII. innotuerunt. Caeterum dato etiam illud genuinum esse, ex eo tamen, nil sequitur, quippe cum ex integro textu adpareat, quod Papa noluerit dare privilegium, nisi postquam exploratum haberet, episcopos jam tum illud dedisse, aut saltem consentire voluisse, quod et solite cavit, ubi in fine, adjicit hanc clausulam: *Quod etiam praesules consona sententia desinierunt.*

Quidquid sit, nobis interim certum est, quod ante Saec. XII. monasteria exempta nota haud fuerint, ante istud enim nullae circa exemptiones quaerelae inveniuntur; primus inter omnes, quantum constat, erat S. Bern. qui init. Saec. XII. in epist. ad Henr. Senon. Archiep. sive in Tract. de mor. et off. Episcopi c. 9. circa eas conquaerebatur:

Mirbr, ait, quosdam in nostro ordine Ab-
bates hanc humilitatis regulam odiosa
contentione infringere, et sub humili,
quod pejus est, habitu, et tonsura tam
superbe sapere ut, cum ne unum quidem
verbulum de suis imperiis subditos suos
praetergredi patientur, ipsi propriis obe-
dire episcopis contemnant, spolient Eccle-
sias etc. ut supra. Quod ipsum scripsit ad
Cluniacen. ut patet ex epist. 28. l. 1. Ven.
Petri Abb. Cluniae.

Circa idem tempus in Anglia contra
 exemptiones calamum strinxit Petr. Blesensis in epist. 68. quae innotescit sub nomine
 Richardi Archiep. Cantuar. ad Alex. III. ubi
 ait: *Contra Primates, et episcopos intumescunt Abbates, nec est, qui majoribus suis reverentiam exhibeat, et honorem: Evacuatum est obedientiae jugum, in quo erat unica spes salutis, et praevariationes antiquae remedium, abhorrent Abbates habere suorum excessuum correctores, vagam immunitatis licentiam amplectuntur - - - Abbates exterius curam carnis*

in desideriis agunt, non curantes dummodo laute exhibeantur, et fiat pax in diebus eorum. Claustrales vero tanquam acephali otio vacant, et vaniloquio, nec enim praesidem habent, qui eos ad frugem vitae melioris, seu scientias inclinet. Idem fere habet in epist. 90, in qua fratrem suum, qui in Abbatem Muniacensem electus erat, ita alloquitur: si Romanus P. a jurisdictione vestri episcopi vos exemit, nolite quaeso uti privilegio, quod materiam rebellionis inducit. Eodem declinante Saeculo XII. contra exemptiones scripsit Joannes Saresberiensis Episc. Carnotensis l. 7. c. 21. de nug. Curial. His consonat Joannes Cantor, qui in fine Saec. XII. vixit, in l. contra eos, qui exiunt se a jurisdictione suorum praelatorum, ubi ait: Cum quaelibet provincia suum habeat Metropolitanum, quaelibet Dioecesis suum Episcopum, absurdum et enorme videtur, Ecclesiam vel Abbatem esse in ejus episcopatu, et non sub episcopo ejus dioeceseos, in qua est.

Ex his omnibus paulo prius adductis fa-

cile est concludere, quod exemptiones Saec. XII. in Ecclesia invaluerint, quippe cum ante isthoc nullas plane quaerelas contra easdem reperire est, quae tamen per posteriora Saecula fuere continuatae, ut videre est in cap. 5. x. de priv. quod desumptum est ex con. Later. III. sub Alex. III. 1179. celebrato, item ex Later. IV. sub Innoc. III. 1245. habito, prout habetur cap. 12. x. de excessibus. Confer Baronium ad annum 678. et 1312. num. 24, et Conc. Trid. sess. 24. c. 11. de reform.

Caeterum quamvis per constitutiones summorum PP. et per decreta conciliorum limites ponerentur exemptionibus, nihilominus tempore Conc. Trid. tot abusus superfuere, ut nova rursus inquisitione, ac reformatione opus esset.

Imprimis, ut quaedam circa exemptiones reformatio fieret, conventus a Paulo III. indictus petiit his verbis: *Alius abusus vanus, et minime tolerandus, quo universus populus christianus scandalizatur, est ex impedimentis, quae inferuntur episco-*

pis - - - Nam primo multis viis eximunt se mali homines, praesertim Clerici: (ante Conc. Trid. etiam quaedam personae saeculares immunitate a jurisdictione episcopi gaudebant), ab inspectione sui ordinarii: Dein, si sunt exempti, confugiunt statim ad poenitentiarium, vel ad Datarium, ubi confestim inveniunt viam impunitati, et quod pejus est, ob pecuniam praestitam - - - tollantur obtestamur Sanctitatem Tuam per sanguinem Xti, qui redemit etc.

Quae autem Episcoporum, et principum Germ. circa exemptiones sententia fuerit, colligere est ex art. 4. ex iis, quos pro reform. obtulerant, ubi legitur: revocandas esse omnes exemptiones contra jura communia passim concessas, monasteriaque omnia sub Episcopi potestate constituenda, sub cuius sunt Dioecesi. Galli verò paulo mitius agebant, dum peterent, ut monasteriorum quaedam tantum exemptiones abrogarentur, quod ex art. 26. capitulat. eruimus. Videsis les mémoires pour le concile de Trente pag.

372. edit. anni 1654. Idem fecerunt Hispani teste Palavie l. 22. hist. Conc. Trid. c. 10. num. 3. His precibus motum Conc. Trid. exemptiones, cum eas conformiter ad petitionem Germanorum penitus abrogare non posset, reformare coepit, et quidem 1. sess. 6. cap. 3. de reform. cavit, quod Clerici sive regulares, sive saeculares extra claustra degentes, nisi deputati sint a suis superioribus, exemptione non gaudeant; 2. Religiosis studiis extra claustra vacantibus, si deliquerint ab ordinario paena dictanda est, sess. 25. c. 4. h. t. et eadem sess. c. 14. statuitur, quod religiosus intra claustra degens, si populo scandalum dederit, poenae episcopali subjaceat, quod ipsum in Conc. Lugdun. sess. 7. c. 14. de reform. cautum est. Vide sess. 14. h. t. in qua omnes exempti Episcopis tanquam delegatis sedis apostolicae subjiciuntur, item sess. 24. ubi clare dicitur, quod privilegia, et exemptiones, quae variis titulis plerisque dantur, hodie perturbationem in episcoporum jurisdictione excitent, et exemptis occasionem laxioris vitae praebent.

Paria fere habentur sess. 22. c. 8. et 9. sess. 21. c. 8. et sess. 25. c. 11. et 12. de regulariis.

Caeterum harum exceptionum usus apud nos hodie nullus est, eo quod omnes exemptiones per rescriptum Josephi II. fel. Regiminis annullatae sint, ac cassatae. Hoc tamen non obstante rescripto Abbatibus quaedam praeceminentia tam in choro, quam in capitulo, vel alio quopiam loco propria est: dari autem in Ecclesia quam teste Greg. M. Christus humilitate vult crescere, ordinum, et graduum inaequalitatem superbiae non tribuas, clarius hoc namque modo divina elucescit sapientia, quae in varietate ministrorum magisque commendatur, *neque haec universitas, dicitur in can. ad hoc. dist. 89. alia poterat ratione subsistere, nisi hujusmodi magnus eam differentiae ordo servaret.* Quare in Germ. nostra indubitatum est, quod nomen Abbatis honorem praeseferat, ut videre est can. si quis deinceps. caa. 16. q. 7. vide Malderum disp. 1. de conc. ff. dub. 4.